

[Jørgen Lenger]

Midt i arbejdsløshedens mange, mange tragiske menneskeskæbner synes jeg også, at vi kan betragte arbejdsløsheden som en chance på linje med opdyrkningen af heden for 100 år siden, der jo også skete af bitter nød. Hvad med at betragte arbejdsløsheden som vores største chance nogen sinde for at opbygge et samfund af mennesker med et hidtil højt uddannelsesniveau – noget til brug i erhvervslivet naturligvis, men sandelig også som baggrund for inspiration, udfoldelse, aktivitet og medleven? Og hvad med også at betragte arbejdsløsheden som vores største chance nogen sinde for at skabe sociale og kulturelle aktiviteter? En åndelig guldalder, som jo i øvrigt også fulgte i kølvandet på opdyrkningen af heden for 100 år siden. Hvorfor betragter vi det ikke som en Guds gave, at vi er på vej til et samfund, hvor 10 eller 20 eller 30 pct. af den voksne befolkning ad gangen til stadighed kan beskæftige sig med at blive dygtigere eller deltage i et blomstrende kulturliv eller i den demokratiske proces, mennesker, som ellers ville være på dagpenge, på bistandshjælp, på efterløn eller på pension, eller måske ville blive defineret som handicappede, målt med det etablerede samfunds alen.

Når stadig flere menneskers arbejdskraft kan undværes i produktionen, uden at produktionen går ned, står vi jo med et enormt potentiale, som vi kan bruge til at gøre samfundet sjovere og langt mere sprudlende, et samfund, som det vil være spændende at vågne op til hver eneste dag.

Der er selvfølgelig også problemer i det. Det første problem er, at det må folk slet ikke, det ved vi jo alle sammen. Det næste problem er, at vi må ændre holdning til begrebet arbejde, også i lovgivningen, jo før jo bedre. Og som tiden går og teknologien skrider frem, kommer vi ikke uden om det. Det tredje problem er, at frigørelse af de kreative kræfter, som vi alle besidder, kræver en målbevidst satsning på uddannelses- og kulturområdet, som naturligvis kræver ressourcer, men ikke mindst går i retning af langt mindre styring. I stedet må der sættes på at skabe rammer, som det er op til folk selv at udfylde. Men det fjerde og nok det største problem er jo, at arbejdsløshed er samfundets legitimation af, at en del af befolkningen må leve på et eksistensminimum, for at den øvrige del af befolkningen kan få så meget mere til sig selv.

Hvis vi ændrer definitionen på begrebet arbejde, og hvis vi begynder at acceptere, at andre mennesker også yder deres positive bidrag til samfundet, selv om deres bidrag er anderledes end det, vi kender, så vil konsekvensen jo være, at de skal have en højere levestandard. Derfor kan det mest grundlæggende problem i dagens Danmark: arbejdsløsheden og de sociale problemer, der knytter sig hertil, og ideerne om at udløse de mange kræfter, der ligger gemt i de mennesker, der i dag holdes passive, ikke realiseres, uden at vi også fordeler goderne i samfundet mere ligeligt. Og det var vel i grunden heller ikke nogen dum idé.

**Statsministeren (Poul Schlüter):**

Vi har nu været igennem en lang dags, synes jeg, ganske frodig debat, og Folketingets partigrupper har tilkendegivet deres holdning netop nu, hvor vi skal i gang med et nyt folketingsårs arbejde, og det er store opgaver, som ligger foran os. Men jeg har lyst til at konstatere, at jeg egentlig synes, at det klima, som er etableret i løbet af de mange timer, er ganske løfterigt.

Vi skulle gerne have et folketingsår, hvor alle partier søger ægte indflydelse, og det vil sige gerne vil sætte et præg på lovgivningen og de andre politiske beslutninger, som træffes. Men det forudsætter også vilje til kompromis og vilje til at bære ansvar.

Vi har oplevet under denne debat – som næsten altid før – at vore venner fra Grønland og Færøerne har taget ordet, og det takker jeg for. De har givet os et indtryk af de problemer, som man er optaget af på Færøerne og i Grønland. Hr. Rosing beskæftigede sig med den FN-konference, som for nylig har fundet sted i Grønland om menneskerettigheder og de oprindelige folk, og jeg har lyst til at understrege, at det var jo en historisk betydningsfuld ting, at De Forenede Nationer for første gang nogen sinde lod en sådan konference finde sted i Grønland.

Den danske regering vil i høj grad være opmærksom på de bemærkninger, hr. Rosing gjorde om konferencens forløb. Jeg er ikke i tvivl om, at både Færøerne og Grønland og vi hernede har grund til at være tilfredse med den gode udvikling, hjemmestyreordningerne har skabt, og at der her er tale om et mønster, som mange andre rundt i verden i de kommende år vil kunne gøre brug af.